

Joep van Lieshout is de spraakmakendste kunstenaar van Nederland. Op Art Basel stond deze week zijn beeld 'Liquor Master'.

tekst Arjen Ribbens beeld Thijs Wolzak

‘Ik heb een hekel aan design’

Hoe zag uw ouderlijk huis eruit?

„Ik ben opgegroeid in een twee-onder-een-platdakwoning in Ravenstein, een vestingstadje in Noord-Brabant. Ons huis stond vol met cerijke, houten meubels uit Denemarken. Aan de muur hing een koekeelsklok, een pen-tekening van oma en een diorama van een berghut. Geen kunst, nee. Ik kom niet uit een cultureel nest. Mijn vader was technicus bij Shell, mijn moeder secretaresse.“

Wanneer ontdekte u dat voorwerpen worden ontworpen?

„De vloeiende lijnen van ons Deense meubilair contrasteerden nogal met de eikenhouten kolossen bij vriendjes thuis, dat zag ik al snel. Maar als jong-tje was ik vooral bezig met techniek en wetenschap. Ik las Kijk en De jong onder-zoeker en ontwierp zelf dingen. Door de stofzuiger op blazen te zetten, maakte ik van de barbeque een smeltoven. En ik ontwierp bommen. De handigheid had ik van mijn vader. Hij knutselde veel.“

Op welke leeftijd besloot u ontwerper te worden?

„Op de middelbare school werkte ik een paar uur per week bij een goud-smid als sieradenmaker. En mijn acht-jaar oudere broer zat al op de kunstaca-demie. Dus ging ik op mijn zestiende naar de kunstacademie in Rotterdam. Schilderen viel tegen, een saale docent. Maar beeldhouwen was leuk. Installa-ties, performances, alles mocht.“

„Op de academie was ik met afstude-nde jongste. Er hing daar een neander-thalersfeer. Filosofie, kunstgeschiede-nis, nu heel gewoon in het kunstonder-wijs, daar werd in Rotterdam niet over gesproken. Ik was jong en ongetuurd, heel blanco, voor mij werkte het. Ik ben altijd een eenzelganger geweest. Ik heb in de periode mijn eigen weg gevon-den. Net als andere studenten kraakte

ik een lege havenloods en daar maakte ik mijn eerste beelden met een functie: een boot en een operatietafel.“

Wat is het geheim van een geslaagd ontwerp?

„Ik wou dat ik het wist. Soms maak je iets en denk je: 'Mensen zullen in de rij staan om het te mogen kopen.' Vervol-gens doet het niks. Een andere keer is het precies andersom. Voor kunst is geen recept. Het ontstaat intuïtief en instinctmatig. En de markt is onvoor-spelbaar.“

Waarom maakt u als kunstenaar ook tafels en stoelen?

„Dat zijn vaak toevalstreffers. Voor een installatie had ik eens een stoel nodig. In de werkplaats lagen een paar stuk-ken hout waarvan ik binnen een uur deze stoel timmerde, de Shaker. Ja, dat is een van mijn best verkopende pro-ducten. Maar als ik moet kiezen, de rest van mijn leven meubels of kunst ma-ken, dan kies ik voor het laatste. Vrij van opdrachtgevers onmogonnen ge-bieden verkennen, mooier is er niet.“

Kan een lelijk ontwerp u agressief maken?

„Zeker. Daarom heb ik thuis, op een bu-reaustoel van Charles en Rae Eames na, alleen maar zelfgemaakte meubels.“

Wat komt er bij u thuis nooit in?

„Kamerplanten, want die hebben zorg nodig. En lelijke apparaten. Ik hou van eenvoudige, degelijke en tijdloze din-gen. Aan trendy design heb ik een he-kel. De Franse modernist Jean Prouvé is voor mij een voorbeeld.“

Voor uw nieuwste ontwerp, zoals de 'Liquor Master', gebruikt u het menselijke lichaam als uitgangspunt. Waarom?

„Het is anti-design, een boodschap aan

Joep van Lieshout in zijn werkplaats. Links van hem de 'Liquor Master', waarmee galerie Vivid uit Rotterdam afgelopen week op de kunstbeurs Art Basel stond.

allerlei slechte ontwerpers. Ik drapeer een doek om een stagiare en spuit hem vol met puitschuim. Van de toevallige vorm die daardoor ontstaat maak ik met een eenvoudige ingreep een functioneel meubel. Een paar poten eronder, er voi-li, een chaise longue. Of ik zaag de vorm open en maak er een drankkast van. Het klinkt misschien wat zweverig, maar ik wil de band tussen geest, hand en werk-tuig zo direct mogelijk. De genialiteit van het moment, tjakk!“

In Dordrecht klonk in april protest tegen een kunstwerk van u, een bushokje in de vorm van een doodshoofd. Kunt u goed

tegen kritiek?

„Iedereen wil een beetje aandacht, liefst van de media. En kunst is een makkelijk slachtoffer. Van nieuwe lan-taarnpalen zegt niemand: 'Die zijn le-lijk, die moeten de straat uit.' Maar bij kunst gebeurt dat wel. Die ophef over het bushokje sloeg nergens op. Ik ben naar de school gegaan om uitleg te ge-ven. Nee, het was geen provocatie, daar ben ik niet mee bezig.“

Wat zou u graag nog eens ontwerpen?

„Wapens, hallo. Nee, een auto, of een mobiel-tje. Dat zijn producten die het resultaat zijn van grootse processen,

waarbij de individualiteit van de ont-werper geen rol meer speelt. Aan prachtige modellen als de Mini en de Citroën DS zat vroeger één vent te wer-ken, zonder bemoeizuchtige marke-tinglui in de buurt. Hoe mijn auto er-uit zou zien? Als een SRV-wagen met een rechte plank als dashboard.“

Wie is uw gedroomde opdracht-gever?

„Ik zou kunnen zeggen: de koningin, omdat ik van de monarchie hou. Maar het liefst werk ik zonder opdrachtge-ver, zodat ik kan maken wat ik niet la-ten kan. Mijn ideale opdrachtgever ben ik dus zelf.“

Als student beeldhouwen aan de academie in Rotterdam gaf Joep van Lieshout (1963) al blijk van ondernemingszin. Nog vóór zijn eindexamen vroeg hij een BTW-nummer aan en had hij een eer-ste stagiaire voor zich werken.

In 1995 richtte hij Atelier Van Lieshout (AVL) op, een kunstbedrijf met nu twintig werknemers dat zich richt op het maken van kunst-installaties en het ontwerp van meubels en architectuur. Terug-kerende thema's in zijn werk zijn autarkie, macht, politiek en seks.

atiervanlieshout.com